

ÁTADNI A ZENE SZERETETÉT

Beszélgetés egy sokoldalú brácsással, Árendás Péterrel

Kérlek, beszélj először a családi háttéről! Voltak-e hagyományai a zenélésnek otthon?

Nem zenész családból származom, habár a nagyapám falusi kántor volt, kisgyerekként sokszor hallottam őt zongorázni. Innen is van egyfajta zeneszeretet. Édesapám, bár nem játszott hangszeren, nagyon szerette a zenét, otthon gyakran szólt nem csak klasszikus, hanem igényesebb könnyűzene is. Kiskoromban szép hangom volt és szívesen énekeltem. Hétévesen kezdtem el intézményesen zenét tanulni, s tizennégy éven keresztül zongoráztam. Az általános iskola végén zenetanáraink szeretnék volna, ha konzervatóriumba megyek, de szüleimmel végül a gimnázium mellett döntöttünk. Az óbudai Árpád Gimnáziumba kerültem, ami azért fontos, mert abban az időszakban – a nyolcvanas évek közepén – ott volt egy „népi fakultációs” osztály, ami azt jelentette, hogy két évig népzenei vagy néptáncot kellett tanulnunk. S mivel én akkor már évek óta zongoráztam, az tűnt kézenfekvőnek, hogy a népzenei válasszam. Az Árpád Gimnázium akkor az Óbudai Népzeneiskolával szoros kapcsolatban volt, én ott kaptam meg az első nagy népzenei impulzusokat. Akkori tanáraink – idővel jó barátaim – Csoóri Sándor, Havasréti Pál és Lányi Gyuri voltak. Először tekerőzni kezdtem, mert az állt legközelebb a zongorához. Ezzel el is töltöttem másfél évet, de nem igazán fogott meg ez a hangszer, habár 1985-ben alföldi tekerősöknél is jártunk gyűjteni. Aztán egyszer Pali elvitt a Téka-táncházba, s engem nagyon megragadott az erdélyi zene. Nem ismertem ott senkit, egész este csak ültem a zenekar mellett és hallgattam a játékukat.

Kicsit meglep, hogy népzenei fakultációra jártál, és sohase voltál táncházban addig.

Szerintem Sanyiék nagyon jól csinálták: nem akarták ezt a műfajt ránk tukmálni. Én akkor egyébként is jazz zongorázással foglalkoztam. De aztán mégis eljött az említett pillanat, amikor Pali egy péntek délután azt mondta: „Oké, ma már ne tekerőzzünk tovább! Gyere, elviszlek egy táncházba!” Elvitt az Almássy térre, s mondta, hogy ha akarok, táncolok, ha nem, akkor csak leülök zenét hallgatni. Utána már a rádióban is elkezdtem vadászni a népzenei felvételeket, s megtudtam, hogy van Muzsikás-táncház is, Kassák Klub, meg Molnár utca. Akkoriban az óbudai Selyemgombolyítóban is hatalmas bulik voltak. Ahogy elkezdtem járni ezekre a helyekre, lassanként úgy éreztem, hogy én brácsázni szeretnék. Mert a zongorában is a harmóniák, akkordok izgattak. A népzeneben pedig a brácsa tölti be ezt a szerepet. Beszereztem az összes akkor kapható népzenei lemezt, s azt gondoltam, hogy majd azokról megtanulok brácsázni. De egy megfelelő pillanatban Sanyiék szóltak, hogy az eredeti játékot első kézből kellene megismernem, menjek el Erdélybe. Először persze mindenki nagyon félve megy ki, mert nem ismer senkit, de 1986-ban megint Pali volt az, aki kivitt magával egy hétre. Voltunk a „Mérái Egyetemen” Árus Feriéknél és Árus Béláéknál, Cilika Jani bácsinál, Magyarbecén Szántó Ferencnél, Vajdakamaráson lakodalomban. Egy hét után teljesen kicserélődve jöttem haza Erdélyből! Ez pedig már a legkeményebb Ceausescu időszakban volt! A falu elején szénakazal mögé dugtuk el a Trabantunkat, nehogy valakinek kellemetlenséget okozzunk. Hideg volt, sötét, nem volt áram.

Közben már vettem egy brácsát és a saját fejem után tanulgattam, nem jártam rendszeresen órákra. Megmutattak akkordokat, ellestem dolgokat, s időnként visszamentem Csoóri Sanyihoz, Lányi Gyurihoz, akik elláttak jótanácsokkal. Mire harmadik osztályos lettem és már nem volt kötelező népzenei, addigra én teljesen beleszerelmesedtem a népzenebe. Mikor úgy adódott, hogy valahol be kellett ugrani brácsásnak, akkor már hívogattak. Közben 1986-ban összeismerkedtem Halmos Attilával, s egykorúak lévén, arról

beszéltünk, hogy jó lenne együtt alapítani egy zenekart. Így kezdődött el a Tükrös zenekar története. Attilával hónapokig csak székit és palatkait gyakoroltunk, hol a Nagyszombat utcában, hol a Széchenyi-hegyi házukban. Langer Zoli lett a bőgősünk, majd Liber Bandi is brácsásunk, később cimbalmosunk. Sokáig így négyen alkottuk az együttest. Az Óbudai Népzeneiskola akkori igazgatója, Béres János ösztönzött arra, hogy érettségi után zenei pályára menjek. Tanácsára – és szüleimmel megbeszélve – jelentkeztem az ELTE Tanárképző Karának ének-zene - karvezetés szakára. Fel is vettek, bár nyilván hátrányban voltam azokhoz képest, akik négy éven át előtte konziba jártak, naponta összhangzattant, zeneelméletet stb. tanultak. 1988 és 1992 között elvégeztem a főiskolát és kaptam diplomát. Az ország legkiválóbb tanáraitól – pl. Földes Imre, Kollár Éva, Mohay Miklós – rengeteget tanultam; zeneelméleti, zenetörténeti ismereteimet mai napig kamatoztatni tudom a tanításban és a népzeneben is. Bár az elején nehezen tolerálták, hogy állandóan muzsikálni járok, a negyedik évben már voltunk olyan kórusfesztiválon, ahol a magyar népdalokat a mi hangszeres kíséretünkkel énekelte a főiskola kórusa! Külön engedélyt kaptam, hogy szakdolgozatomat ne a megadott komolyzenei témákból, hanem a magyarpalatkai zenekar játékból írhasam. A klasszikus zenével egyébként mai napig szoros a kapcsolatom, magasabb egyetemi végzettségemet 2003-ban a Zeneakadémia ének-zenetanári kiegészítő szakán szereztem meg. Itt is a legnagyobb szaktekintélyek adták át tudásukat, néhányan közülük: Kovács Sándortól zenetörténetet, Újfalussy Józseftől zeneesztétikát, Németh Rudolftól és Hegyi Erzsébettől zeneelméletet, Párkai Istvántól és Hartyányi Judittól karvezetést, Herboly Ildikótól szolfézs-módszertant tanultunk.

Hallottam már más zenészekről, hogy igen jó hallásod van, s azon már többször gondolkoztam, hogy aki zeneileg is képzett, hosszú időn át tanult különböző hangszereken, azt mennyire elégíti ki, hogy egy zenekarban brácsás, ami végül is egyfajta harmonizálás és ritmuskíséret.

Előnye és hátránya is van annak, hogy nem vonós hangszeren tanultam sokáig, hanem zongorán. Ilyen szempontból egy háromhúros brácsán még könnyebb is játszani, mert ott mindig ugyanolyan szögben kell tartani a vonót, míg egy képzett hegedűs megtanulta, hogy melyik húr megszólaltatásához milyen szögben tartsa. De nem csak arról van szó, hogy melyik könnyebb, hanem arról, hogy számomra a szépsége – akár a zongorán – a harmóniákban rejlik. Amikor ifj. Rátonyi Róberthez jártam jazzt tanulni, ott is az izgalmas harmóniavilág tetszett. Egy dallamot többféleképpen megharmonizálni, akkordokat összefűzni engem már a zongorán is nagyon izgatót.

A népzeneben a brácsásnak mennyi szabadsága van ebben?

Az autentikus népzeneben ez nem egy kötetlen dolog. Ha mi pl. mezőszéki, magyarpalatkai zenét játszunk, akkor azt a néhány akkordot használjuk, amiket a palatkaiak. De egy felvidéki vagy magyarországi zenében, ahol sokkal többféle akkordot használnak, s ezáltal többféle variációs lehetőség van, ott már kicsit nagyobb szabadsága van az embernek. A másik vonzereje meg azok az izgalmas ritmusok, amiket a brácsások a tánckísérethez használnak. Persze az eltelt évek alatt egyre több népi hangszer játékmódja iránt érdeklődtem, még ha nem is játszom rajtuk.

Falusi bandákban természetes törekvés sokszor, hogy a brácsás szeretne primásnak előlépni idővel vagy saját zenekart alakítani. Neked nincsenek ilyen ambícióid?

Én azzal teljesen tisztában vagyok, hogy primás már nem lehetnék, ehhez korábban el kell kezdeni a tanulást hegedűn. Én maximálisan meg vagyok elégedve, ha a magam és mások megelégedésére tudok brácsázni. Persze vannak példák olyan zenészekre, akik felnőtt korukban kezdenek hegedülni, aztán rengeteg gyakorlással sikerül ledolgozniuk a hátrányt, s primás lesz belőlük, de nem hiszem, hogy nekem ez lenne a dolgom. Vannak ebben a

műfajban néhányan, akiknek olyan adottságaik, hallatlan tehetségük van a hegedüléshez, hogy felesleges lenne próbálni őket utolérni.

A falusi bandákban vannak brácsások, akik egy üresedés esetén „előlépnek” primásnak, más esetekben viszont maradnak brácsások akkor is, ha előléphetnének, mert a brácsához van affinitásuk. Ádám István „Icsán” például apja halálakor átvette a zenekar vezetését, a fia, „Icsán Pityu” viszont maradt brácsás, pedig 9 évvel túlélte az apját.

Jelent-e valami problémát, hogy különböző együttesekben játszol, hogy hol Halmos Attila, hol Gázsa a primásod?

Nem, sőt ez kifejezetten frissen tartja az embert, máskülönben könnyen be lehet tokosodni egy irányba. Hiszen a zenei nyelv ugyanaz, csak más a két zenekar repertoárja. Jó, ha az embernek van alkalma olyanokkal is muzsikálni, akikkel egyébként rendszeresen nem szokott, de közös élményeink vannak, ugyanazokból a felvételekből tanultunk, baráti viszonyban vagyunk. Ugyanakkor máshogy fűzik fel a dallamokat, mint a megszokott primásaim, s ez fokozott figyelmet követel a részemről. Előjöhetnek olyan nóták is, melyeket az én bandámban nem szoktunk játszani, s ezzel felfrissül az ember memóriája. Különböző primásokkal azért is jó játszani, mert mindegyiknek megvannak a kedvenc zenei dialektusai, amikben elmélyedtek. A Tükrösben például a mai napig nem játszunk vajdaszentiványi zenét, nekem viszont nagyon megtetszett, sokat foglalkoztam vele, és jó volt időnként olyan primással is összejönni, akinek ez a kedvenc dialektusa.

Mennyire tudja a brácsás előre, hogy melyik lesz a következő dallam? Van egy kialakult sorrend, vagy ki kell várni egy-két taktust, hogy lássad, mivel folytatja?

Mindkettő előfordulhat. Mikor például Attilával székit játszunk, miközben az egyik dallamot játssza, van sejtésem, hogy valószínűleg ezzel vagy azzal folytatja: mivel régen muzsikálunk együtt, ismerem az ízlését. Ezért könnyű azoknak a zenekaroknak, amelyek már régóta játszanak együtt, s az összeszokottság ebben is jelentkezik. Sokszor már elég egy hang, vagy egy odapillantás, hogy tudjam, mi következik. Ez a falusi és a tánc házi zenekaroknál egyaránt így van. Máskor viszont egy akkordon kivárok 1-2 ütemet, és úgy kapcsolódom rá az új nótára.

Az soha se szokás, hogy a primás bemondja, hogy mire vált?

Nemigen, kivéve, ha valami váratlan következik, vagy például egy táncos rendel valamit, amit esetleg a primás észrevesz, de én nem. De egyébként nem szokás szóban jelezni.

Ahhoz képest, hogy tapasztalatom szerint, a Tükrös hosszú ideje az egyik legnépszerűbb együttes, viszonylag keveset lehet tudni rólatok. Mesélnél az együttes tagjairól?

Tehát 1986-ban alapítottuk Halmos Attilával, majd egy év után Langer Zoltán csatlakozott hozzánk bőgősként, majd jött Liber Bandi. Kb. 1991-ig ebben az összeállításban játszottunk nagyon sokfelé. Eleinte Tordason muzsikáltunk rendszeresen, majd a Bartók Táncegyüttest kísértük néhány évig, a Molnár utcai tánc ház folkkocsmájában hetente játszottunk, s kísértünk más néptáncegyütteseket is. Hívtak minket koncertekre, nyári táborokba, például a nagykállói Téka-táborban 12 nyáron át vettünk részt. Attiláról tudni kell, hogy az ő népzenei indíttatása otthonról jön, édesapja, Halmos István nagyon neves népzene kutató, aki sokféle népzene t rögzített a világon, és itthon még Martin Györgyékkel járt gyűjteni. Az egyik fő területe Szatmár volt, ahol az 1950-es évektől sokat gyűjtött, tőle kaptuk az első felvételeket is. A szatmári zene iránti szeretetünk itt gyökerezik. Attila klasszikus hegedűt tanult kiskorától, s öt-hat év után pártolt át a népzenehez. Liber Endre Martonvásáron táncolt és korábban zongorázni tanult, arról váltott át a népzene-re. A katonáskodásunk is erre az időszakra, a nyolcvanas évek végére esett, akkor ritkábban tudtunk zenélni. A nyolcvanas évek második felétől a martonvásári Százszorszép Néptáncegyüttes-sel nekem is szoros kapcsolatom volt, az ottani zenészekkel – Salamon Ferenc, Kása Béla, Liber Róbert – sokat jártunk külföldi turnéokra is.

Hogyan alakult az összeállítás a Tükrös második, 1991 utáni korszakában?

Akkor Langer Zoli, aki időközben kitanulta a hangszerkészítő mesterséget, kivált az együttesből. Egy ideig nem volt állandó bőgősünk, Konkoly Elemér volt velünk egy darabig, aztán Doór Róbert volt több éven át tagja az együttesnek; ő később az Ökrös együttesbe ment át. 1994-ben ismerkedtünk össze Lelkes Andrissal, akinek – édesapja révén – szintén volt táncmuzsika indíttatása, de emellett a Dr. Walter nevű blues formációban is játszott. Két-három évig rendszeresen tanítottunk Dortmundban egy iskolában, és itt kovácsolódtunk össze. Akkortájt ismerkedtünk össze egy felvidéki zenész barátunk, Lakatos Robi feleségével, Korpás Évával is, aki hamarosan szintén bekerült az együttesbe, mert úgy éreztük, hogy az egy énekessel mégis teljesebb. Másik primásunk, Koncz Gergely veszprémi születésű, tőlünk kicsit fiatalabb. Ő eleinte a táncmuzsikákba, tanfolyamokra járt, tanult zenélni. Hamar kiderült, milyen tehetséges; összebarátkoztunk, s a Tükrös állandó külső vendége volt egy ideig, majd az együttes tagjává fogadtuk. Így állt össze az a hat fős formáció, amit a mai napig is Tükrös Zenekarnak neveznek.

Hogy működik a kétprimásos felállítás?

Szerintem nagyon jól. Több dolog miatt is megtermékenyítően hatnak egymás játékára. Nyilván nem egyformán muzsikálnak, de ha sokáig együtt játszik két primás, szépen összecsiszolódnak, jól ki tudják egymást egészíteni. A falusi bandákban is úgy van, hogy az egyikük vezet, a másik alájátszik, tercel vagy oktávon játszik. Másrészt egy egészséges rivalizálás csak jót tesz az együttesnek, s óhatatlanul egyikük az egyik dialektushoz vonzódik jobban, a másik valamilyen másikhoz. Az mindig az adott zenétől függ, hogy melyikük az első primás. Nálunk például a palatka vagy különböző felvidéki zenékkal Gergő foglalkozott behatóbban, azt ő vezeti, Attila meg a székit vagy a szatmárit. Ha egy bulin vagy lakodalomban kell játszani egész este, akkor meg még jól is jöhet, hogy megoszlik a teher: „Na, most én csinálom egy menetet, aztán te!” Közben a másik is játszik, csak nem ő akar vezetni.

Korpás Éva a Felvidéken él, kétszer is szült az elmúlt években, ha jól tudom. Így mennyire stabil tagja ő az együttesnek?

Ő abszolút oszlopos tag. Tavaly karácsonykor például *Vigan legyünk!* címmel készítettünk egy gyereklemezt, a háromnegyedét Évi éneklte végig. Amennyi programra a Tükrös vállalkozni tud, annyiszor Évi is meg tudja oldani, hogy átjöjjön. Egyetlen alkalom volt, hogy nem tudott velünk tartani, amikor az egyik egyhónapos ausztrál utunkra a kisebbik gyermeke miatt nem tudott eljönni. Akkor egy szegedi barátunk, Papp Laci helyettesítette.

Elég soká jelentkeztetek az első lemezetekkel!

Igen, már tíz éve játszottunk, amikor a Fonó tulajdonosa, Lukács József szólta, hogy ideje lenne egy lemezt készíteni. Addigra épp összeállt az új formáció, énekesünk is volt. Ennek az 1996-os lemeznek *Magyar népzene* volt a címe. Az ezredfordulóra készítettük el a *Szatmári népzene az 1900-as évekből* című lemezünket, melyen csak szabolcs-szatmári magyar népzene hallható. 2002-ben jelent meg a harmadik, a *Tükrös Tábor*. Ennek az volt az apropója, hogy sokat hívtak minket külföldi és hazai népzenei táborokba. Kétszer is voltunk Ausztráliában egy-egy hónapot, s Sydney mellett volt egy egyhetes táborunk. Amerikában is jártunk Magyar Kálmán szervezésében, a pennsylvaniai Symposiumon és a kaliforniai Golden Gate Camp-ben. Itthon 1996-97-ben Debrecenben, 2001 óta pedig a Martonvásár melletti Simonpusztán van minden júliusban Tükrös-tábor. Mindenhol tanítanunk is kellett, s úgy döntöttünk, hogy legyen egy CD, amin hosszabb zenék vannak, s a tábor lakói megvásárolhatják, és otthon folytathatják a gyakorlást. Négy vidék: Gömör, Abaúj, Szatmár és a Mezőség (Magyarpalatka) zenéje került ilyen módon a lemezre. A táborainkban mindig nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a gyerekeknek is legyenek intenzív foglalkozásaik, naponta háromszor van gyerek-táncmuzsika. A gyereklemez is innen indult, s már készülöben van a folytatása.

A Tükrösnek van-e rendszeres táncháza?

A Fonó Budai Zeneházban évek óta van klubunk, eleinte kéthetente, mostanában havonta csak egyszer, szerdánként.

Akkor a Tükrös együttesről térjünk vissza a te egyéni életutad további alakulásához. Hol, meddig gyűjtöttél, gyűjtöttetek?

Az első egyhetes út után már lelkesen jártunk Erdélybe, az 1980-as években voltunk Széken húsvétolni, Mérában juhmérésen, Palatkán, Vajdakamaráson, Mezőkeszűben lakodalomban; de emellett pl. 1988-ban az idős bogyiszlói zenészektől is gyűjtöttem. Kedvenc területem a Mezőség volt, a katonaság után 1989-94 között rengetegszer meglátogattam a palatkai, magyarszováti és széki zenészeket. Az utóbbi helyen Pali Marcihoz jártam: volt, hogy nyáron beálltam hozzá napszámba, este pedig együtt muzsikáltunk a csipkeszegi táncházban. Ez nagyon jó iskola volt. Évközben leginkább hétvégeken mentünk, ha tudtuk, hogy valahol lakodalom lesz. Nyáron természetesen hosszabb időszakokra is. Valahogy mindig a Mezőségen ragadtunk le, még akkor is, ha távolabbi tájakra indultunk. Persze nagy élmény volt eljutni Csángálókhoz Szászcávásra, Horváth Elekhez Vajdaszentiványba, a vajolai vagy a szilágynagyfalusi muzsikuskhoz is – természetesen mindenhová hangszerrel és magnóval mentünk. Szatmárban is többször jártunk, e vidék még élő falusi cigányzenészei közül szinte mindegyiküket jól ismerem, össze is hívtuk őket idén júniusban Mátészalkán egy közös koncertre és zenész-találkozóra. A századvég legjelentősebb hangszeres népzenei gyűjtése, az *Utolsó Óra* 1997-ben indult, ide a program ötletadója és vezetője, Kelemen Laci hívott dolgozni. Részt vettem az előkészítésben, az erdélyi résznél gyűjtöttem, katalógust vezettem és – Koncz Gergővel – jegyzőkönyvet írtunk, a legtöbb felvételnél jelen voltam, néha még zenéltem is (pl. táncgyűjtéskor). Talán nem kell részleteznem, mennyi mindent tanulhattam mindebből. Az Agócs Gergely vezette felvidéki gyűjtésnél különösen tanulságos volt a kevésbé ismert felvidéki bandák teljes anyagának dokumentálása. A magyarországi rész esetében viszont már a zenekarok előkészítése, koordinálása is az én feladatomban volt, és a gyűjtéseket többen – Németh István, Vavrincez Andris és jómagam, a Délvidéket Bodor Anikó, Kárpátalját pedig Pál Lajos – végezték.

Az *Utolsó óra* gyűjtési munkái 2001-ben befejeződtek. Van még más szervezett gyűjtés folyamatban? Hogyan halad a felgyűjtött anyag lemezeken történő kiadása?

A Hagyományok Háza égisze alatt alkalmanként most is folyik gyűjtés, Pávai István vezetésével. A Fonó Records kiadásában az *Új Pátria* sorozatból eddig 17 lemez tudott megjelenni. Ebből kettő fűződik a nevemhez, a 15. a magyarszovátiakkal, valamint *A juhait kereső pásztor* című 17. válogatás-lemez.

Ami nem a nagyközönségnek készült, hanem a szakmának, az kész, archivált állapotban van?

Igen, azt archiválták a Zenetudományi Intézetben is és hozzáférhető a Hagyományok Házában.

Mint említetted, zenetanári diplomát is szereztél. Pedagógusként mennyire tevékenykedsz?

Habár már egész fiatalon is élveztem a tanítást, eleinte nem akartam pedagógus lenni. 1992-ben aztán elhívtak egy magániskolába, a Novus Gimnáziumba, ahol hat évig voltam énektanár. Nem kötötték meg a kezem, a klasszikus zenetörténetől népzeneig mindent oktathattam. Emellett különböző népzenei táborokban és tanfolyamokon – Jászberény, Szeged, Budafok – népi brácsázást és szolfézst tanítottam. 1996-ban hívtak meg a Budapesti Tanítóképző Főiskolára, ahol egy kiegészítő, posztgraduális gyermeknéptánc-oktatói képzés indult. Itt az egyik alaptantárgy a zene. Immár nyolcadik éve tanítok itt zeneelméletet, zenetörténetet és népzene-elméletet, nem napi rendszerességgel, hanem hetente, kéthetente, általában péntek-szombaton. Szeptember óta a Táncművészeti Főiskola pozsonyi tagozatán is tanítok. Szerencsés, ha egy pedagógus megtalálja azt a korosztályt, amellyel a

legszívesebben foglalkozik, amelyiknek a tudását a legjobban át tudja adni. Azt hiszem, én a felnőttoktatásban érzem legjobban magam.

Ez mennyire egyeztethető össze időben a Budapest Táncegyüttes turnéival?

Ha hosszabb útra elmegyek valahova, akkor azt jó előre tudom. A tavaszi amerikai turnénkról már ősszel tudtak az iskolámban, s figyelembe vették a félévi órarend elkészítésénél. Az ritkaság, hogy hirtelen, egyik napról a másikra beütne valamilyen fellépés. Most például a hét végére hirtelen bejött egy négy napos nápolyi út az együttesrel. Ilyenkor cserélek egy tanár kollégámmal.

Mesélj a Budapest Táncegyüttesről! Mik az együttes erősségei? S változott-e itt a te szereped?

A főiskola elvégzése után 1993. januártól Kelemen László meghívására jöttem az együtteshez. Addig elsősorban azokat a zenéket játszottam, amelyek a Tükrös repertoárjába tartoztak; a Budapest Táncegyüttesnél meg kellett ismerkednem egy sor további dialektussal. Amióta Zsuráfszki Zoltán vezeti az együttest, s az autentikus néptánc a meghatározó, az ország legkiválóbb táncosai táncolnak itt a leghitelesebb módon. Több olyan műsorunk van, aminek előkészítésekor mind a zenészek, mind a táncosok olyan mélységig tanulmányozták az eredeti anyagokat, hogy az mások számára is példamutató lehet. Nagyon büszke vagyok olyan közös munkáinkra, mint például a *Kalotaszeg* vagy a *Szatmár* műsorunk, melyben egy-egy vidék tánca és zenéje – véleményem szerint – a legmagasabb színvonalon és a legszorosabb egységben került színpadra. Nagyon komoly profizmus jellemzi az együttest, színpadon nincs helye az esetlegességnek: Zsuráék egy-egy műsort a legapróbb részletekig tudatosan végiggondolnak és azt maximálisan megvalósítják. Mindamellet – ha az javít rajta – már elkészült darabokon is hajlandóak változtatni.

Korábban Kelemen Laci volt a zenei vezető, de mikor az *Utolsó óra* beindult, akkor már napi szinten nem tudott az együttesrel foglalkozni; s amikor a Hagyományok Háza is létrehozta, végleg megvált a Budapest Táncegyüttestől. Így 2001-től én lettem az együttes zenei vezetője. Közben a zenészek is cserélődtek. Kezdetben Papp István Gázsa és Molnár Miklós volt a két prímás. Nekem Laci szerepét kellett átvennem brácsásként, bár egy darabig még ő is játszott velünk. A bőgős néhány évig Langer Zoli, majd Liber Robi. Az itteni muzikusokból ekkor alakult a Gázsa Zenekar is. Velük az évek alatt számos táncegyüttes zenei kíséretét láttuk el, de a Bihari Együttesrel volt a legszorosabb a kapcsolatunk. Az elmúlt években két remek Gázsa-CD is született, melyeken rajtunk kívül sok vendég-muzikus is szerepel. Idővel a Budapest zenészei mind elmentek, s az eredeti formációból csupán ketten maradtunk Gázzával. A zenekar jelenlegi formájában 1998-99 óta működik: Balogh Kálmán – szólókarrierje mellett – főállásban itt cimbalmozik, Bartók József a bőgős, Makó Péter a fúvós. Másik kiváló fiatal prímásunk Németh Dénes, aki a Felvidékről jött, s előtte a Figur Bandában muzsikált.

Népzenei lemezek szerkesztőjeként is gyakran látom a nevedet.

Ha végiggondolom, mi a közös a különböző tevékenységeim között, akkor azt mondhatom, hogy a magyar népzene és ezt a kultúrát minél több síkon szeretném népszerűsíteni és megszerettetni másokkal. A lemezkészítést is azért tartom fontosnak, hogy ez a zene igényes hanghordozókon minél több emberhez eljusson, azokhoz is, akik nem tudnak a koncertekre eljönni. Először a saját Tükrös-lemezeink zenei szerkesztésével és rendezésével kezdtem, aztán már mások is hívtak: Panek Kati, Unger Balázs a cimbalmos vagy Németh Dénes a gömöri lemezéhez. Legutóbbi munkánk, melyre nagyon büszke vagyok, a – legkiválóbb népzeneészeket felvonultató – *12 banda CD*. A *Táncháztalálkozó* lemezsorozat zsürizését-szerkesztését-rendezését 2000-ben vettem át Eredics Gábortól, mely azóta már *Táncház-Népzene* címmel a Hagyományok Háza kiadásában jelenik meg. Az eredeti felvételek közreadása is hiánypótló: az Új Pátria sorozat mellett így készítettük a Fonóban a *Magyarszovát-Buza* dupla CD-t, vagy Hégli Dusan barátommal a *Születtem, mint*

primás lemezt, mely az abaújszini Potta Géza zenei világát mutatja be. Nagyon jó érzés, amikor megjelenik egy ilyen lemez, melynek színvonalához én is hozzá tudtam járulni. Emellett 1998 óta a Táncház Egyesület felkérésére az Országos Táncháztalálkozó és a Szezonnyitó Táncházi Multság zenei szerkesztését is végzem. Igyekszem mindenhol nyitott fülekkel járni, mások jó ötleteit is meghallgatni, s ezeket ilyen alkalmakkor megvalósítani. A cél, hogy színvonalas produkciókat láthasson a közönség, s olyanok is szóhoz jussanak, akik még kevésbé ismertek, de megérdemlik, hogy a táncháztalálkozó közönsége megismerje őket.

Zenei vezetés a Budapest Táncgyűttestnél, brácsázás a Tükrösben és a Gázsa Zenekarban, tanítás iskolákban és táborokban, lemezek zenei szerkesztése és rendezése stb., stb. meglehetősen sok feladat! Jut ezek mellett még családra is idő? Vannak gyerekeid, s ha igen, érdeklődnek a népzene iránt?

Két lányom, Anna és Kata természetesen gyakran vannak ilyen közegben, mindketten a Bihariban táncolnak, s a táborokban is nagyon jól érzik magukat. A gyereklemezünkön is énekelnek. Feleségem óvodás korától balettozott, utána néptáncos volt Debrecenben. Imád gyerekekkel foglalkozni, elsősorban a kisebbeknek tanít néptáncot. A Tükrös Tábor gyerekfoglalkozásait és a *Vigan legyünk* CD anyagából készült Tükrös-gyerekműsorokat is ő vezeti.

Valóban elég szerteágazó a tevékenységem, de én az egészet szolgálatnak fogom fel. Ez időnként igen kimerítő, ám változatos munka, hiszen – lehet, hogy nem is tudatosan – úgy alakítottam ki az életemet, hogy sokféle dolgot csinállok, így ha valamire már egy picit ráunnék, mindig ott van mellette valami más. A népzenenek annyiféle színe van az én életemben, hogy hol az egyik erősödik fel, hol a másik. Volt, amikor a tevékenységem nagy részét a Tükrös zenekar töltötte ki, s a tanítás háttérbe szorult; máskor a Budapest Táncgyűttestel készültünk új bemutatóra vagy turnéra mentünk, akkor a Tükrös szorult háttérbe.

Ti többnyire egy olyan hallgatóság előtt léptek fel, akiket érdekel népi kultúránk. Ezért esetleg nem is érzékelhetitek, hogy a lakosság túlnyomó többsége ezekről a dolgokról nem tud semmit, hogy a legjobb primásoknak a nevét se hallotta a lakosság 99%-a. Látjátok ezt, s ha igen, tudtok valamit ez ellen tenni, vagy mi a reakciótok?

Természetesen tudunk róla. Szomorú, hogy milyen kulturális morál van ma Magyarországon, de nem lenne érdemes besüppedni egy megsértett lelkiállapotba. Ha azon keseregünk, hogy miért csak 2000 darab fogy a mi lemezünkéből, miközben kizárólag az anyagi haszonért gyártott gépzeneiből, fölfújtt sztárokból a sokszorosa, attól nem lesz jobb a helyzet! Én annyit tehetek, hogy a saját dolgomat tisztességgel, lelkiismeretesen megcsinálom. És nem engedem, hogy a pénz – mint a mai legfőbb értékmérő – uralkodjék rajtam. Végezetül hadd meséljek egy szép történetet! Tavaly meghívtak minket Beregdarócra muzsikálni, ahol kiderült, hogy a szomszédos szamosszegi könyvtár megvette a *Szatmári népzene* lemezünket. Valaki kikölcsönözte, s azt mondta: „Úristen, hiszen ez a mi zenénk!” Kezdték körbeadni, s a fél falu átmásolta magának a lemezt. Annyira a magukénak érzik, hogyha bárhova utaznak, vagy közösségi összejöveteleiken is ez szól! Megdöbentünk, mikor megtudtuk, hogy van Szatmárban egy kis falu, ahol mi vagyunk a „sztárok”, és a mi zenénket hallgatják. S bár egyetlen lemez fogyott el, mégis úgy éreztük, már csak ezért is érdemes volt megcsinálni. El is hívtak minket Szamosszegre, ahol hatalmas szeretettel fogadtak minket. Az ember ilyenkor érzi, hogy a tevékenységének bizony van értelme.

Abkarovits Endre